

NORGES HØYESTERETT

Den 21. oktober 2005 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2005-01664-A, (sak nr. 2005/709), straffesak, anke,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Øie**: Saken gjelder spørsmålet om det i rettsbelæringen til lagretten i en narkotikasak var angitt feil beviskrav for et forhold som ikke var omfattet av tiltalen.
- (2) A ble ved tiltalebeslutning utferdiget av Oslo statsadvokatembeter 31. august 2004 satt under tiltale for to overtredelser av straffeloven § 162 om narkotikaforbrytelse. Tiltalens post I, som gjaldt § 162 første og tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, var tatt ut etter ordre fra riksadvokaten. Grunnlaget var slik:

”Fredag 21. juli 2000 innførte han ca. 3,8 kg heroin med fly fra Istanbul i Tyrkia til München i Tyskland. Narkotikaen var pakket i en koffert og ble transportert av B.”

- (3) Tiltalens post II gjaldt § 162 første og andre ledd, jf. femte ledd og dreide seg om medvirkning til innførsel av 3088 tabletter Ecstasy fra Nederland til Sverige.
- (4) Oslo tingrett avsa 21. desember 2004 dom med slik domsslutning:

**”1. A, født 00.00.1965, dømmes for overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum, jf. femte ledd, straffeloven § 162 første og annet ledd jf. femte ledd, straffeloven § 62 første ledd og § 12 nr. 3 a), til en straff av fengsel i 12 – tolv – år.
Til fradrag kommer 288 – tohundreogåttiåtte – dager for utholdt varetekt frem til domsavsigelsen i dag den 21. desember 2004.**

2. Saksomkostninger ilegges ikke.”

- (5) A anket til Borgarting lagmannsrett over bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Borgarting lagmannsrett avsa 14. mars 2005 dom med slik domsslutning:

”A, født 00.00.1965, dømmes for én overtredelse av straffeloven § 162 første og tredje ledd første punktum, jf femte ledd, jf § 12 nr 3 bokstav a, og én overtredelse av straffeloven § 162 første og annet ledd jf femte ledd, jf § 12 nr 3 bokstav a, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til en straff av fengsel i 12 – tolv – år.

Til fradrag kommer 371 – trehundreogsyttién – dager for utholdt varetektsarrest fram til domsavsigelsen her.”

- (6) A anket til Høyesterett over lovanvendelsen – rettsformannens rettsbelæring – under tiltalens post I og over straffutmålingen. Bare anken over lovanvendelsen ble tillatt fremmet.
- (7) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (8) Saken har sitt utspring i et større sakskompleks hvor flere personer er domfelt i Sverige og Tyskland for narkotikaforbrytelser begått i flere land. Etter at strafforfølgningen i Sverige var avsluttet, oversendte svensk påtalemyndighet saken til norsk påtalemyndighet for strafforfølgning mot A. A er norsk statsborger, og etter de svenske jurisdiksjonsreglene var det ikke adgang til å strafforfølge ham i Sverige. Svensk påtalemyndighet la til grunn at A hadde medvirket til transport av narkotika ved fem anledninger hvor B hadde vært kurer. Norsk påtalemyndighet tok imidlertid bare ut tiltale for den siste av disse transportene – forholdet i tiltalens post I. Tiltalens post II gjaldt en transport med en annen kurer.
- (9) Hovedspørsmålet for lagmannsretten var om A hadde utvist forsett i forhold til den omstendighet at det dreide seg om narkotika. I et fengslingsmøte hadde han erkjent straffeskyld, men tilståelsen ble senere trukket tilbake. For lagmannsretten forklarte A at han trodde at det var diamanter som ble smuglet, ikke narkotika. Under bevisførselen om forsettsspørsmålet ble ett av forholdene som det ikke var tatt ut tiltale for, trukket inn. Dette gjaldt en transport som B foretok fra Madrid til Sverige 13. og 14. juli 2000, altså en uke før forholdet i tiltalens post I. B har forklart at hun ved denne anledningen – med bistand fra blant andre A – fraktet kokain festet til kroppen og i klær.
- (10) Fra rettsformannens rettsbelæring ble følgende protokollert om kravet om at rimelig tvil skal komme den tiltalte til gode:

”Et tredje grunnleggende prinsipp om bevis, og som kanskje er det mest kjente, er at rimelig tvil skal komme tiltalte til gode.

Rimelig tvil skal altså komme tiltalte til gode. Men det er bare den fornuftige og begrunnede tvil som skal komme ham til gode. En viss teoretisk tvil vil foreligge ved vurderingen av nær sagt alle spørsmål i verden, men en slik tvil skal dere ikke bry dere om. Dere skal ikke være naive.

Sagt på en annen måte: For at dere skal svare ja på spørsmålene, må dere være overbevist om at tiltalte har gjort seg skyldig i de forhold som spørsmålene beskriver. Det er ikke nok for å være overbevist at dere finner det overveiende sannsynlig at tiltalte er skyldig. Utover dette er det vanskelig å si noe mer generelt om hva som ligger i overbevist.

Noen uttrykker det slik at man skal være sikker. For min del gir dette liten veiledning for tanken. Mange er bare sikre på det de selv har opplevd eller sett, og en slik form for sikkerhet mener man selvfølgelig at ikke gjelder.

For å svare ja må dere være overbevist om at tiltalte er skyldig i de forhold tiltalen gjelder. I forhold til spørsmål 1 må dere f.eks. være overbevist om at tiltalte er skyldig i innførsel av narkotika 21. juli 2000. Det er ikke noe krav om at dere skal være overbevist f.eks. om at tiltalte medvirket til innførsel av kokain fra Madrid til Sverige 13/14 juli 2000, slik man kanskje kunne få inntrykk av under forsvarerens prosedyre. Dette forholdet er han ikke tiltalt for. En annen ting er jo at bedømmelsen av dette siste vil kunne ha vesentlig betydning i forhold til vurderingen av spørsmål 1 på spørsmålsarket.

...

2. I forbindelse med foredraget om bevisvurderingen/faktum i saken, som rettsformannen understreket bare var av veiledende karakter for lagretten, ble det blant annet sagt at episoden i Madrid 13 og 14 juli ikke er en del av tiltalen, men vurderingen av det forholdet kan være av vesentlig betydning for om lagretten skal tro på tiltalte eller ikke.”

- (11) Forsvareren har anført at lagretten gjennom rettsbelæringen har fått feil informasjon eller blitt villedet om beviskravet for subjektiv skyld. Han sikter særlig til uttalelsen om at bedømmelsen av forholdet 13. og 14. juni 2000 ”vil kunne ha vesentlig betydning i forhold til vurderingen av spørsmål 1 i spørsmålsarket”. Forsvareren bestrider ikke at det ved bevisvurderingen er adgang til å legge vekt på et straffbart forhold som ikke omfattes av tiltalen. Men når en slik omstendighet kan få vesentlig betydning for spørsmålet om forsett er utvist, må kravet om at enhver rimelig tvil skal komme den tiltalte til gode, gjelde også for denne omstendigheten. Etter forsvarerens syn har rettsformannen formulert seg på en slik måte at det kan gi inntrykk av at tvilsprinsippet skal settes til side, og at det er tilstrekkelig med sannsynlighetsovervekt.
- (12) Det går ikke frem av protokollatet at rettsformannen uttrykkelig har uttalt at prinsippet om at enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode også gjelder i forhold til skyldkravet. Når rettsbelæringen leses i sammenheng, kan det imidlertid etter mitt syn ikke være tvil om at den må være slik å forstå. Jeg oppfatter ikke rettsbelæringen slik at den gir uttrykk for synspunkter om hvor sannsynlig det er at A er skyldig i Madrid-forholdet. Det sentrale synes å være at dette forholdet etter omstendighetene kunne ha stor bevisverdi.
- (13) Prinsippene om fri bevisførsel og fri bevisvurdering er klare hovedregler i norsk straffeprosess. I et tilfelle som det foreliggende, er det ikke grunnlag i rettspraksis eller i andre kilder for å nekte bevisførsel om straffbare forhold som ikke omfattes av tiltalen. Dermed må man etter mitt syn etter omstendighetene også kunne legge vesentlig vekt på et slikt moment.
- (14) Prinsippet om at enhver rimelig og fornuftig tvil skal komme den tiltalte til gode er en bærebjelke i straffeprosessen. Kravet gjelder for bevisresultatet som sådan – i vår sak om A hadde utvist forsett med hensyn til den omstendighet at det dreide seg om narkotika. Bevisbedømmelsen beror ofte på en vurdering av flere momenter som hver for seg kan ha ulik bevisstyrke. Det kreves ikke at hvert enkelt moment skal være bevist utover enhver rimelig tvil, så lenge det etter en samlet vurdering av momentene ikke er rimelig tvil om konklusjonen. Dette må også gjelde når et mulig straffbart forhold som ikke omfattes av tiltalen, er trukket inn som et bevismoment. Etter min mening er det dette rettsformannen har gitt uttrykk for når rettsbelæringen leses i hele sin sammenheng.

(15) På denne bakgrunnen er det etter mitt syn ikke feil ved rettsbelæringen, og anken må forkastes.

(16) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.

(17) Dommer **Rieber-Mohn:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(18) Dommer **Stang Lund:** Likeså.

(19) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(20) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(21) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Anken forkastes.